

естетичних потреб людини, блог допомагає їй освоювати дійсність, відкриваючи у ній нові теми та відшукуючи нестандартні способи їх «екранного» втілення.

Список використаних джерел

1. Волохонский В. Л. Психологические механизмы и основания классификации блогов [Электронный ресурс] // Личность и межличностное взаимодействие в сети Internet. Блоги: новая реальность / Под ред. Волохонского В. Л., Зайцевой Ю. Е., Соколова М. М. – СПб.: Издательство СПбГУ. – 2006. – С.117–131. – Режим доступа: <http://volokhonsky.ru/internet/volokhonsky.pdf> (дата звернення: 17.03.2014).
2. Гвоздев В. М. Роль аудиторії та журналістів у функціонуванні громадянської журналістики / В. М. Гвоздев // Наукові записки Інституту журналістики. – 2013. – №53. – С.156–160.
3. Гудінова І. Л. Блог–блогер–блогосфера в психологічних дослідженнях / І. Л. Гудінова // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – 2011. – Т.7. – №2. – С.235–248.
4. Зайцева Ю. Е. Роль ведення інтернет–дневника в становленні індивідуальності [Електронний ресурс] / В. Л. Волохонский, Ю. Е. Зайцева, М. М. Соколов // Личность и межличностное взаимодействие в сети Internet. Блоги: новая реальность: сборник статей. – СПб., 2006. – С.104–117. – Режим доступа: <http://volokhonsky.ru/internet/zaytseva.pdf> (дата звернення: 17.03.2016).
5. Землякова О. О. Лінгвостилістичні характеристики жанру англомовного корпоративного блогу [Текст]: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / О. О. Землякова; Харк. нац. ун–т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2010. – 20 с.
6. Іллюк Н. О. Блогосфера як прояв «Громадянської» («Громадської», «Народної») журналістики / Н. О. Іллюк // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – Т.25 (64), №4, Ч.1. – Симферополь, 2012. – С.223–229.
7. Кужелева–Саган И. П. «Реперные точки» междисциплинарной рефлексии по проблематике влияния новых медиа на сознание и поведение молодежи / И. П. Кужелева–Саган // Філософія освіти. Philosophy of Education: науковий журнал. – 2013. – №1 (12). – С.224–278.
8. Михайлова О. Ю. Громадянська ідентичність у дискурсі української блогосфери (2005–2015 рр.): політико–аксіологічний вимір [Текст]: автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.03 / О. Ю. Михайлова; Нац. пед. ун–т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2016. – 19 с.
9. Міхеєва Л. Психоаналітичні аспекти авторепрезентації в блозі / Л. Міхеєва // Digital Icons: Studie in Russian, Eurasian and Central European New Media. – 2009. – Т.1. – №2. – С.27–36.
10. Страшко І. В. Блогосфера як новий простір соціокультурної комунікації у сфері мовної освіти / І. В. Страшко // Гілея: науковий вісник. – 2015. – №101 (10). – С.400–404.
11. Страшко І. В. Ціннісно–виховний аспект блогінгу в сучасній мовній освіті / І. В. Страшко // Гілея: науковий вісник. – 2016. – №104 (1). – С.146–150.
12. Шевченко С. Л. «Українська блогосфера як дзеркало соціокультурних процесів (Результати дослідження користувачів «Живого Журналу») / С. Л. Шевченко // Вісник Львівського університету Серія соціологічна. – Львів, 2010. – Вип.4. – С.37–52.
13. Nardi B. A. Why we blog [Електронний ресурс] / B. A. Nardi, D. J. Schiano, M. Gumbrecht, L. Swartz // Communications of the ACM. – 2004. – Vol.47. – №12. – P.41–46. – Режим доступа: http://psych.stanford.edu/~mgumbrec/Why_We_Blog.pdf (дата звернення: 27.12.2015).

References

1. Volokhonskij V. L. Psihologicheskie mehanizmy i osnovnaja klassifikacija blogov [Elektronnyj resurs] // Lichnost' i mezlichnostnoe vzaimodejstvie v seti Internet. Blogi: novaja real'nost' / Pod red. Volokhonskogo V. L., Zajcevoj Ju. E., Sokolova M. M. – SPb.: Izdatel'stvo SPbGU. – 2006. – S.117–131. – Rezhym dostupu: <http://volokhonsky.ru/internet/volokhonsky.pdf> (data zvernennja: 17.03.2014).
2. Gvozdjev V. M. Rol' audytorii ta zhurnalistiv u funkcionuvanni gromadjans'koi' zhurnalistyky / V. M. Gvozdjev // Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky. – 2013. – №53. – S.156–160.
3. Gudinova I. L. Blog–blogger–blogosfera v psyhologichnyh doslidzhennjah / I. L. Gudinova // Aktual'ni problemy psyhologii': Zbirnyk naukovykh prac' Instytutu psyhologii' imeni G. S. Kostjuka NAPPN Ukraїny. – 2011. – T.7. – №2. – S.235–248.

4. Zajceva Ju. E. Rol' vedenija internet–dnevnik a v stanovlenii individual'nosti [Elektronnyj resurs] / V. L. Volokhonskij, Ju. E. Zajceva, M. M. Sokolov // Lichnost' i mezlichnostnoe vzaimodejstvie v seti Internet. Blogi: novaja real'nost': sbornik statej. – SPb., 2006. – S.104–117. – Rezhym dostupu: <http://volokhonsky.ru/internet/zaytseva.pdf> (data zvernennja: 17.03.2016).
5. Zemljakova O. O. Lingvostylistychni harakterystyky zhanru anglomovnogo korporatyvnogo blogu [Tekst]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk: 10.02.04 / O. O. Zemljakova; Hark. nac. un–t im. V. N. Karazina. – H., 2010. – 20 s.
6. Illjuk N. O. Blogosfera jak projav «Gromadjans'koi'» («Gromads'koi'», «Narodnoi'») zhurnalistyky / N. O. Illjuk // Uchenye zapiski Tavricheskogo nacional'nogo universiteta im. V. I. Verнадского. Serija «Filologija. Social'nye komunikacii». – T.25 (64), №4, Ch.1. – Simferopol', 2012. – S.223–229.
7. Kuzheleva–Sagan I. P. «Repemnye točki» mezhdisciplinamoj refleksii po problematike vlijanija novyh media na soznanie i povedenie molodezhi / I. P. Kuzheleva–Sagan // Filosofija osvity. Philosophy of Education: naukovyj zhurnal. – 2013. – №1 (12). – S.224–278.
8. Myhajlova O. Ju. Gromadjans'ka identychnist' u dyskursi ukrai'ns'koi' blogosfery (2005–2015 rr.): polityko–aksiologichnyj vymir [Tekst]: avtoref. dys. ... kand. polit. nauk: 23.00.03 / O. Ju. Myhajlova; Nac. ped. un–t im. M. P. Dragomanova. – Kyi'v, 2016. – 19 s.
9. Miheeva L. Psihoanaliticheskie aspekty avtoreprezentacii v bloze / L. Miheeva // Digital Icons: Studie in Russian, Eurasian and Central European New Media. – 2009. – Т.1. – №2. – С.27–36.
10. Strashko I. V. Blogosfera jak novyj prostir sociokul'turnoi' komunikacii' u sferi movnoi' osvity / I. V. Strashko // Gileja: naukovyj visnyk. – 2015. – №101 (10). – С.400–404.
11. Strashko I. V. Cinnisno–vyhovnyj aspekt blogingu v suchasnij movnij osviti / I. V. Strashko // Gileja: naukovyj visnyk. – 2016. – №104 (1). – С.146–150.
12. Shevchenko S. L. «Ukraїns'ka blogosfera jak dzerkalo sociokul'turnykh procesiv (Rezultaty doslidzhennja korystuvachiv «Zhyvogo Zhurnalu») / S. L. Shevchenko // Visnyk L'viv's'kogo universytetu Serija sociologichna. – L'viv, 2010. – Vyp.4. – С.37–52.
13. Nardi B. A. Why we blog [Elektronnyj resurs] / B. A. Nardi, D. J. Schiano, M. Gumbrecht, L. Swartz // Communications of the ACM. – 2004. – Vol.47. – №12. – P.41–46. – Rezhym dostupu: http://psych.stanford.edu/~mgumbrec/Why_We_Blog.pdf (data zvernennja: 27.12.2015).

Strashko I. V., PhD of Philosophy, Associate Professor,
Department of Romance and Germanic Philology
National Pedagogical Dragomanov University
(Ukraine, Kyiv), iryna.strashko@gmail.com

Blog diversity: unity and variety of its functional characteristics

The paper explores blogs specifics, in terms of their transformation into one of the ways of comprehending social reality and reacting to it. The purpose of the article is to analyze trends in blogs use, and to identify their peculiarities, value, and role in contemporary society. Blog existence highlights several layers: blog as a language, as an activity (blogging), as a genre, as a symbol of the digital age. Everything that was revealed with its stages of «evolutionary» development: from the typical online diary, which reflects author's thoughts on personal life to the public «speech» in the network; a text itself and its format as a condition for assimilation of the common human experience; its existence as a digital «reflection» of time, unfolding on socio-political background.

Keywords: blog, blogger, self–presentation, self–identification, communication, language, network.

* * *

УДК 342.1:327.39

Субботін В. М.,
директор Державного підприємства
«Головний навчально–методичний центр Держпраці»
(Україна, Київ), lepan@ukr.net

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІ І ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНИХ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ

Досліджуються процеси суспільних трансформацій та соціальної інтеграції в сучасних розвинутих індустріальних системах, історичні трансформації суспільств в умовах глобалізаційних змін.

Аналізуються світоглядні, економічні, політичні тенденції та перспективи і форми їхнього подальшого розвитку. Досліджена специфіка стратегій

постіндустріального суспільного розвитку і трансформацій інститутів влади в умовах глобалізації в сучасних розвинених індустріальних системах.

Ключові слова: суспільна трансформація, індустріальне суспільство, соціальні інститути, громадянська система, демократія.

Центральною та найбільш дискусійною проблемою сучасної регулятивної системи є проблема місця і ролі в ній держави, що традиційно асоціюється зі здатністю чи нездатністю уряду країни розробляти і реалізовувати незалежну національну економічну політику. І якщо до останнього часу за масштабами і якістю регулятивного впливу держава займала домінуюче становище, то в сьогоденнішніх умовах функціонування національних економік усе виразніше стає тенденція розмивання економічного суверенітету держав, що зумовлюється процесами **глобалізації**.

Інтернаціоналізація припускає існування світу, що складається з національних держав, на основі чого складаються чіткі геополітичні кордони, через які може здійснюватися традиційна діяльність з інтернаціоналізації освіти (набір та переміщення студентів, обмін викладачами, співпраця університетів, спільна дослідницька робота). Інтернаціоналізація постає як побудова взаємозв'язків між двома або більшою кількістю країн, пов'язаних спільною метою, наприклад, формуванням єдиного освітнього простору, що й закріплено Болонською конвенцією, підписаною в липні 1999 року. А процес глобалізації загалом розглядається як стандартизація, економічна інтеграція і крос-культурна проникність. Інтернаціоналізація характеризується передусім високим рівнем мобільності студентів, що підтверджено даними ЮНЕСКО, згідно з якими за останні 25 років він зріс на 300%. Глобалізація ж пов'язана насамперед із загостренням конкуренції між традиційними вузами.

Інтеграція – це об'єднання діяльності організованих співдружностей людей, суспільних і державних систем в певних сферах, яке залежить від рішення цих людей, тобто від їх волі і бажання. Таким чином, інтеграція – це в першу чергу процес як економічний, так і політичний. Люди можуть активно включатися в процеси інтеграції, бути пасивними учасниками цих процесів або зовсім відмовитися від них. В історичному аспекті різні форми інтеграції спостерігалися досить давно, особливо в політичній чи військово-політичній сфері.

У сфері економіки провідні компанії світу стають транснаціональними. Вони змінюють правила конкурентної боротьби, що приводить до подальшого їх укрупнення за рахунок «поглинання» слабших компаній. Відкриваються нові ринки, формуються нові альянси або нові економічні архітектури чи мережі. Політична практика та рівень соціально-політичного впливу набувають наднаціонального і транснаціонального масштабу.

У науці та освіті відбувається глобалізація дослідницької і навчальної діяльності за рахунок формування нових дослідницьких мереж і систем дистанційного навчання, які діють у світі незалежно від географічних чи політичних кордонів. Сучасні телекомунікаційні мережі дозволяють окремим ученим чи науковим колективам ставати членами глобального дослідницького простору у відповідній галузі знань, не залишаючи при цьому свою країну, установу і домівок. В такий спосіб вони отримують доступ до нових ідей, методів чи приладів і приєднуються до глобального творчого

процесу. Ці співдружності вчених отримали назву «віртуальних лабораторій». Вони стають усе більш організованими, а їхня діяльність більш ефективною і значущою. Останнім часом набули великого значення проекти з дистанційного навчання та наукові проекти, в яких одночасно беруть участь тисячі дослідників із десятків країн світу. Системи і моделі виховання також глобалізуються, набуваючи не тільки всеохоплюючого суспільного рівня, а й взаємного міжкультурного, міждержавного і суспільно-світового значення для усіх народів і соціумів планети за вагомістю свого впливу на спільний розвиток.

Вважаємо за необхідне висвітлення та оцінювання сучасних тенденцій у сфері міжнародної економічної діяльності шляхом дослідження теоретичних основ регулювання сучасної економіки, акцентування уваги на взаємовідносинах держава–ринок, які еволюціонують, поглибленого аналізу проявів глобалізації в сучасній системі регулювання міжнародних економічних відносин.

Глобалізація є багаторівневим, багатомірним, нерівномірним, складним і суперечливим процесом, який відіграє системо-утворювальну роль у формуванні спільного загальнопланетарного господарства. Відомо, що глобалізація не є завершеним процесом. На думку багатьох дослідників, на сьогодні світове господарство перебуває у своєрідній *точці біфуркації* [Див.: 1; 5; 9; 10], і його подальший розвиток пов'язаний з формуванням якісно нової гомеостатичної системи взаємозалежних саморегульованих та динамічних процесів, що відбуваються у планетарному масштабі.

Тенденцією розвитку сучасних регулятивних макро- і мікросистем є їх **інтернаціоналізація**, якій притаманна поетапність – початкова (кінець XIX – початок XX ст.), транснаціонально-регіональна (1950-ті – кінець 1990-х рр.), глобальна (XX – початок XXI ст.), яким відповідають локально-інтернаціональна, транснаціонально-регіональна та глобальна регулятивні системи [15, s. 49].

За умов глобалізації **інтернаціоналізація економіки** набуває нових рис:

- формується глобальне світове виробництво на основі зародження наднаціональних відтворювальних ядер, планетарного охоплення світової економіки впливом транснаціональних корпорацій і транснаціональних банків, розвитку довгострокових виробничих зв'язків, стратегічних альянсів, угод про співдружність, переходу від *фордистської моделі економічного розвитку*, характерної для індустріального суспільства XX ст., до *постфордизму*, заснованому на новітніх мережевих зв'язках [14, s. 63];

- кардинально змінюється зміст світових господарських зв'язків: темпи зростання міжнародної торгівлі випереджають темпи збільшення виробництва, а фінансові потоки перевищують трансакції, пов'язані з експортом товарів і послуг;

- змінюються спрямованість і структура міжнародної торгівлі, зростає товарообмін наукоємною, високотехнологічною продукцією між розвиненими країнами;

- якісно перетворюється фінансова сфера, змінюється її роль у світовій економіці на основі прогресуючого зростання валютних, фондових, кредитних ринків тощо. Продовжуючи обслуговувати економіку, транскордонні фінансові потоки все більше виступають як самодостатні та відірвані від реального відтворювального процесу;

– підвищується роль і значення глобального капіталу, який не може бути однозначно зарахований до жодного національно-державного утворення; інтенсифікуються його територіальна експансія та функціональна диверсифікація, формуються віртуальні ринки глобального капіталу, засновані на новітніх інформаційних і фінансових технологіях;

– посилюється орієнтація розвинутих економік на розширення всіх сфер людської активності: здатність генерувати нові знання, швидко їх застосовувати, використовувати сучасні методи обробки інформації;

– інтенсифікується пошук світового центру управління й інструментів регулювання глобальних світогосподарських процесів [7, р. 99].

В умовах інтернаціоналізації роль держави у традиційному її розумінні перестає бути визначальною і вона втрачає автономну можливість ефективно регулювати не тільки міжнародну, а й внутрішню діяльність, навіть використовуючи найсучасніші методи жорсткого адміністрування. Намагання держав розширювати спектр політичного, економічного, технологічного, фінансового, товарного та трудового протекціонізму не компенсує їх регулятивних втрат, посилюючи мотивацію до формування багаторівневої системи регулювання міжнародної економічної діяльності шляхом делегування державних повноважень як на міжнародний та глобальний рівні, так і на рівні регіональний та місцевий, що ускладнює функціонально-регулятивну значущість держави.

Потенційне і реальне зниження ефективності національних регуляторних політик держави намагаються компенсувати не тільки розширенням протекціонізму, всезростаючою підтримкою національних фірм на міжнародних ринках, а й налагодженням довгострокового партнерства з іншими країнами та ТНК, регіональною інтеграційною взаємодією, співробітництвом з міжнародними організаціями. При цьому ідеологія новітньої вільної конкуренції має подвійні стандарти, оскільки з боку країн-лідерів деклароване прагнення до глобальної лібералізації супроводжується цілеспрямованою політикою монополізації інформаційно-технологічного пріоритету та найбільш прибуткових ринків [3, с. 54].

Економічна глобалізація, суперечлива за природою і неоднозначна за наслідками, створює труднощі в національно-державному регулюванні міжнародної економічної діяльності, а через неї й у внутрішньоекономічних процесах країн. Це виявляється по-різному і неоднаковою мірою, але безпосередньо стосується і високорозвинутих країн, і тих, що розвиваються в ринково трансформованому середовищі. Зрозуміло, що країни – світові лідери внаслідок вдалої багаторічної експансії на міжнародних ринках реалізували глобальні конкурентні переваги, а решта країн опинилися практично на узбіччі сучасного економічного розвитку, оскільки не могли вчасно адекватно реагувати на виклики глобалізації, насамперед, науково-технологічні та інформаційні, які на початку третього тисячоліття обґрунтовано характеризуються як загальноцивілізаційні [13, р. 6].

Тому постає питання про здатність держави в ринковому середовищі забезпечувати соціально-економічний прогрес, який безпосередньо залежить від застосування національними урядами відповідних цілеспрямованих економічних політик, інтегруючих фінансово-бюджетний,

грошово-кредитний, структурно-інвестиційний, науково-технологічний, інноваційний, регіональний, соціальний та зовнішньоекономічний компоненти [12, р. 36].

В умовах глобалізації функціонально-регулятивна роль держави як інституту, який еволюціонує, суттєво ускладнюється у процесі добровільного або примусового делегування повноважень, з одного боку, на регіональний та місцевий рівні, а з іншого – на міжнародно-інтеграційний [5, с. 40].

Це зумовлено, по-перше, об'єктивними структурно-технологічними, гео економічними і цивілізаційними факторами розвитку, по-друге, закономірностями й особливостями функціонування глобалізованих факторних і товарних ринків; по-третє, недоліками сучасного етапу глобалізації, такими як не-лінійність і нерівномірність унаслідок інформаційно-технологічної та фінансово-економічної асиметрії.

Також однією із суперечностей глобалізації стала неспроможність держав регулювати економіку на національному рівні через відрив від світових господарських процесів і стану міжнародної кон'юнктури, оскільки:

– суперництво країн за приплив іноземних інвестицій унеможливило використання таких традиційних інструментів макроекономічного регулювання, як експортні субсидії, курс національної валюти, митні тарифи, ставка рефінансування центрального банку тощо;

– зростання внутрішньофірмових трансакцій ускладнило реалізацію економічної і податкової політики;

– послабився зв'язок глобального ринку, що зростає, з географічною територією;

– мобільність капіталу зменшила ефективність трудового законодавства, підірвала можливості реалізації соціальних програм і цілей соціального добробуту;

– все більша частина національного багатства (інтелектуальні ресурси, знання, науково-технічний потенціал) почала функціонувати поза державним контролем тощо.

Вимоги глобалізації справляють особливо суперечливий вплив на трансформаційний потенціал перехідних економічних систем, які функціонують за несприятливих умов збільшення нестійкості світогосподарської системи та прискореного входження до структур уже сформованих економічних зв'язків [6, с. 68]. Пошуково-експериментальний характер економічних та інституційних трансформацій цих країн доповнюється:

– випереджальною зовнішньоекономічною лібералізацією, яка здійснює переважно зовнішній, а не внутрішній тиск на національних товаровиробників, ускладнюючи можливості їх пристосування до конкурентного середовища;

– прискореною лібералізацією валютно-фінансової сфери, що формує передумови для переведення капіталу з проблемного реального сектора в більш гнучкий сектор валютних операцій, операцій з цінними паперами тощо;

– скороченням можливостей національних урядів щодо регулювання торгівлі, конкурентних відносин, реалізації податкової політики, досягнення цілей суспільного добробуту;

– підривом національної самодостатності економічного розвитку, зростанням зовнішніх і внутрішніх ризиків трансформаційних економік, пов'язаних з їх перетворенням на меншвартісний придаток розвинутого світу;

– зростанням домінування ТНК та відпливом продуктивних ресурсів, що позбавляє національні економіки

важливих джерел саморозвитку, спричинює структурне спрощення їх народногосподарських комплексів.

На думку відомого американського дослідника І. Валлерстайна, сучасна світова економіка була і залишається капіталістичною світ-економікою: її основною рушійною силою є нескінченне нагромадження капіталу; її межі утворює поділ праці, який охопив земну кулю, починаючи із середини XIX ст.; суверенні держави виникли у рамках цих меж; вони об'єднані в міждержавну систему; нагромадження капіталу відбувається у межах частково вільного світового ринку; різна потужність держав викликає нерівномірний розподіл світового прибутку, забезпечуючи постійне його переміщення від периферії до центру; капіталістична світ-економіка має періодичні цикли розширення і скорочення, зумовлені монополізацією економічного життя [2, с. 121].

Сучасна система регулювання міжнародного економічного обміну діє протягом десятиліть за відпрацьованими механізмами. Так, у міжнародній торгівлі це – тарифні й нетарифні методи та інструменти – ліцензії, квоти, антикомпенсаційні та антидемпінгові податки; у міжнародному інвестуванні – обмежувальні чи національні режими інвестиційної діяльності та методи стимулювання іноземних інвесторів – політико-правові, дипломатичні, фіскальні, фінансові, організаційно-економічні; у валютно-фінансовій сфері – валютний режим та курс, валютні обмеження, відсоткові кредитні ставки, порогові значення зовнішнього фінансування та заборгованості тощо; у міжнародній трудовій міграції – еміграційні та імміграційні норми і правила. Регулювання здійснюється на національному, міжнародному (дво- і багатосторонньому), наднаціональному (в межах інтеграційних міждержавних утворень) та глобальному рівнях.

З погляду регулятивної системи найважливіше значення має процес *глобалізації ринків* – уніфікація споживчих привілеїв і поширення у всесвітньому масштабі *глобальних брендів* (товарні ринки), стандартизація на новітній інформаційній основі технологій ведення міжнародного бізнесу (інвестиційно-фінансові та валютні ринки); це суттєво впливає на дієвість державних регулятивних функцій, з одного боку, нівелюючи їх, а з іншого – активізуючи, оскільки інші суб'єкти *глобального бізнесу* (транснаціональні корпорації, регіональні економічні інтеграційні угруповання, міжнародні організації) не здатні ефективно регулювати глобальні торговельно-економічні процеси в контексті реалізації національних інтересів [16, р. 129].

Під впливом переважно об'єктивних факторів для більшості країн світу актуальною стає проблема адаптації державно-регулятивних функцій до досягнутого рівня глобальної самоорганізації ринку та всеохоплюючої інституалізації.

Транснаціоналізація, цей об'єктивно зумовлений і найбільш динамічний процес у сучасному світогосподарському розвитку, справляє прямий і опосередкований вплив на формування глобальної регулятивної системи. Різномірні регулятивні проблеми були і залишаються актуальними на всіх етапах створення і функціонування ТНК як міжнародних внутрішньо-корпоративних ринків, де концентруються світові потоки інновацій, товарів, послуг, інвестицій. До того ж ТНК,

підтримувані власними урядами, здійснюють величезний фінансово-політичний тиск на уряди країн-реципієнтів, втягуючи їх у конфлікти як з іншими країнами, так і з місцевим бізнесом та населенням, суспільством у цілому [9, р. 43].

Економічне життя країн вимагає співвідношення державного регулювання й ринкового саморегулювання. При цьому недоліками ринку може бути конкурентна та соціально-суспільна неспроможність, недосконалість інформації, байдужість до прав наступних поколінь на якісне довкілля і життя, а з іншого боку – характерні проблеми державного втручання в ринкову економіку, які мають як об'єктивну, так і суб'єктивну природу – некомпетентність уряду, його залежність від внутрішнього або зовнішнього деструктивного впливу, що було характерним і для України [4, с. 31].

Загалом значення цілеспрямованої державної політики сприяння ефективному національному розвитку постійно зростає, що підтверджує економічна теорія і світогосподарська практика більшості успішних країн світу. Це зумовлено закономірностями функціонування сучасного ринку, факторами структурно-технологічного, геоекономічного і цивілізаційного порядку. Делегування державних повноважень на регіональний (місцевий) та міжнародний рівні передбачає гнучкість підходів у використанні макроекономічних регуляторів для компенсації дефектів сучасного ринку, підтримки рівноваги і динаміки національної економічної системи у висококонкурентному міжнародному середовищі [10, с. 13].

Необхідним компонентом національної стратегії розвитку в умовах *глобальної інституалізації* є оптимізація участі держав у роботі міжнародних економічних організацій, серед яких все впливовішою стає СОТ, яка формує правила міжнародного руху товарів, послуг, пов'язаних з торгівлею інвестицій і продуктів інтелектуальної власності майже і 50-ти країн світу [11, с. 21]. При цьому в глобальній лібералізації зацікавлені найбільш технологічно розвинуті країни, які, підтримуючи конкурентність власного бізнесу, ігнорують нагальні потреби соціально-економічного розвитку менш розвинутих країн, стосовно яких здійснюється глобальна експансія. Членство в СОТ для більшості таких країн світу відкриває нові можливості виходу на зарубіжні ринки, що у довгостроковому плані має компенсувати можливі негативні впливи на внутрішній ринок [8].

У системі регулювання зовнішньої торгівлі більшості країн світу важливу роль відіграє стимулювання національних експортерів, склад і співвідношення численних інструментів якого залежить від рівня їх економічного розвитку та інтегрованості у світо-господарську систему, експортного потенціалу, міри і стилю втручання держави в зовнішньоекономічну діяльність.

Глобалізація, яка поки що де-факто призводить до послаблення внутрішнього і зовнішнього державного суверенітету, викликає справедливі побоювання щодо переходу контролю над національними економіками до окремих більш сильних держав, ТНК, міжнародних організацій де-юре, тому необхідні якісні зміни всієї системи міжнародної економіки, де виникають системні недоліки інерційного світогосподарського порядку внаслідок відставання міжнародного регулювання від глобальної ринкової практики, що провокує конфлікти

загальноцивілізаційного плану. На зміну традиційній інституціональній парадигмі, адекватній світовій економіці як сукупності уособлених державами самостійних і самодостатніх національних економік, має прийти нова парадигма глобальної економіки шляхом розширення і поглиблення процесу перерозподілу повноважень і функцій між державами та іншими інститутами регулювання на основі субсидиарності із суб'єктною концентрацією регулятивних функцій за критеріями ефективності та добровільності.

Різнопланові *глобалізаційні концепції розвитку* по-різному трактують об'єктивно еволюціонізуючу роль держави – її зниження, збереження чи посилення. Економічна глобалізація, що є на сьогодні нелінійним і неомогенним, однак, багатоконпонентним і багатоаспектним процесом, залишає досить незначні, але все складніші можливості національного регулювання, особливо зовнішньоекономічними процесами. Тому багатоваріантними є і національні стратегії розвитку в глобальному середовищі. При цьому проблема глобальної інституалізації полягає не у збереженні традиційного статусу держави-регулятора, а в її здатності як організму, що еволюціонує, адекватно реагувати на виклики глобалізації – інформаційно-технологічні, економічні і, особливо, соціальні.

Глобалізація – це якісно нове явище на нинішньому етапі розвитку людства. Воно пов'язане, з одного боку, з колосальним накопиченням капіталу окремими компаніями та країнами, що супроводжується переростанням цього капіталу в транснаціональний та його домінуванням над економіками багатьох країн і їх політичними можливостями. З іншого боку, створення світовою матеріальною культурою деяких нових технологій, продуктів споживання і послуг, стає глобально затребуваним. У світовому масштабі глобалізація означає більше, ніж потоки грошей, технологій, товарів і послуг. Це – зростаюча взаємозалежність населення Землі, це процес, що об'єднує не лише економіку, але і культуру, інформаційну сферу, технології та управління. У такому розумінні глобалізація призводить до нового цікавого явища, яке можна визначити як *віртуальне звуження світової цивілізації*. Тобто люди, які знаходяться в різних куточках планети, але за рахунок комп'ютерних мереж, засобів зв'язку, швидкісного транспорту не відчувають територіального розмежування, а споживаючи ті ж самі продукти і товари, користуючись одними й тими ж соціальними цінностями, технологіями і послугами, набувають подібних звичок та елементів культури в межах спільних інститутів суспільства та громадянської практики.

Список використаних джерел

1. Бек У. Что такое глобализация? – М.: Прогресс-Традиция, 2001. – 304 с.
2. Валлерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI века. – М.: Логос, 2003. – 356 с.
3. Зінченко В. В. Імперія і Множина та критика апологетики постімперіалістичної глобальної експансії // Гуманітарний вісник ЗДІА. – Запоріжжя: ЗДІА, 2011. – Вип. 44. – С. 52–60.
4. Зінченко В. В. Концепція фізичної соціальної економіки і парадигми глобального розвитку: зарубіжні моделі та український контекст // Актуальні проблеми економіки. Науковий економічний журнал. – ВНЗ Національна академія управління, 2011. – №10 (124). – С. 23–31.
5. Зінченко В. В. Регионализация общественно-экономического развития в современных тенденциях глобализации //

Конкурентный потенциал региона: оценка и эффективность использования. – Абакан: Издательство ФГБОУ ВПО ХГУ, 2011. – С. 38–41.

6. Зінченко В. В. Социально-политическая и экономическая трансформация современных транзитивных обществ // Менеджмент в России и за рубежом. – 2012. – №1. – С. 64–71.
7. Bairach P. Economics and World History: Myths and Paradoxes. – Chicago, 2009. – 198 p.
8. Birdsall N. Rising Inequality in the New Global Economy // cgdev.org/doc/commentary/birdsall/rising_i_inequality.pdf.
9. Engdahl W. A century of war. Anglo-American oil politics and the New World Order. – Wiesbaden: Dinges & Frick, 2011. – 356 p.
10. Exner A. Die Grenzen des Kapitalismus: wie wir am Wachstum scheitern. – Wien: Ueberreuter, 2008. – 223 s.
11. Industrial Development. Global Report. – UNIDO, 2014. – 203 p.
12. Krugman P. How Did Economists Get It So Wrong? // The New York Times. – September 2, 2009. – P. 36.
13. Krugman P. The Return of Depression Economics and the Crisis. – New York: W. W. Norton; First Edition edition, 2009. – 224 p.
14. Kurz R. Kollaps der Modernisierung: vom Zusammenbruch des Kasernensozialismus zur Krise der Weltökonomie. – Frankfurt am Main: Eichborn, 2009. – 288 s.
15. Sintschenko V. V. Die ideologischen kriegler der globalisierung: feindschaft ideologische front des neoliberalismus gegen gesellschaftliche alternativen // Dny vědy. – 2013. – Dil 24. – Praha: Publishing House «Education and Science». – S. 46–51.
16. Wallis St. A New Set of Economic Principles – Five Principles for the New Economy by 2020. – This paper was developed by Stewart, Manfred Max-Neef and 20 other people over a 3-day period at the Tallberg Forum in 2008. – New York: By ewart and Manfred Max-Neef, 2010. – 232 p.

References

1. Bek U. Chto takoe globalizacija? – M.: Progress-Tradicija, 2001. – 304 s.
2. Vallerstajin I. Konec znakomogo mira: Sociologija XXI veka. – M.: Logos, 2003. – 356 s.
3. Zinchenko V. V. Imperija i Mnozhyina ta krytyka apologetyky postimperialistychnoi' global'noi' ekspansii // Gumanitarnyj visnyk ZDIA. – Zaporizhzhja: ZDIA, 2011. – Vyp. 44. – S. 52–60.
4. Zinchenko V. V. Konceptija fizychnoi' social'noi' ekonomiky i paradygmy global'nogo rozvytku: zarubizhni modeli ta ukrai'ns'kyj kontekst // Aktual'ni problemy ekonomiky. Naukovyj ekonomichnyj zhurnal. – VNZ Nacional'na akademija upravlinnja, 2011. – №10 (124). – S. 23–31.
5. Zinchenko V. V. Regionalizacija obshhestvenno-jekonomicheskogo razvittija v sovremennyh tendencijah globalizacii // Konkurentnyj potencial regiona: ocenka i jeffektivnost' ispol'zovanija. – Abakan: Izdatel'stvo FGBOU VPO HGU, 2011. – S. 38–41.
6. Zinchenko V. V. Social'no-politicheskaja i jekonomicheskaja transformacija sovremennyh tranzitivnyh obshhestv // Menedzhment v Rossii i za rubezhom. – 2012. – №1. – S. 64–71.
7. Bairach P. Economics and World History: Myths and Paradoxes. – Chicago, 2009. – 198 p.
8. Birdsall N. Rising Inequality in the New Global Economy // cgdev.org/doc/commentary/birdsall/rising_i_inequality.pdf.
9. Engdahl W. A century of war. Anglo-American oil politics and the New World Order. – Wiesbaden: Dinges & Frick, 2011. – 356 p.
10. Exner A. Die Grenzen des Kapitalismus: wie wir am Wachstum scheitern. – Wien: Ueberreuter, 2008. – 223 s.
11. Industrial Development. Global Report. – UNIDO, 2014. – 203 p.
12. Krugman P. How Did Economists Get It So Wrong? // The New York Times. – September 2, 2009. – P. 36.
13. Krugman P. The Return of Depression Economics and the Crisis. – New York: W. W. Norton; First Edition edition, 2009. – 224 p.
14. Kurz R. Kollaps der Modernisierung: vom Zusammenbruch des Kasernensozialismus zur Krise der Weltökonomie. – Frankfurt am Main: Eichborn, 2009. – 288 s.
15. Sintschenko V. V. Die ideologischen kriegler der globalisierung: feindschaft ideologische front des neoliberalismus gegen gesellschaftliche alternativen // Dny vědy. – 2013. – Dil 24. – Praha: Publishing House «Education and Science». – S. 46–51.
16. Wallis St. A New Set of Economic Principles – Five Principles for the New Economy by 2020. – This paper was developed by Stewart, Manfred Max-Neef and 20 other people over a 3-day period at the Tallberg Forum in 2008. – New York: By ewart and Manfred Max-Neef, 2010. – 232 p.

Subbotin V. M., Director State Enterprise «Main Educational and Instructional Center under State Service of Ukraine for Labor» (Ukraine, Kyiv), lepan@ukr.net

Main trends and prospects of modern processes of global institutionalization

In the article the processes of public transformations and social integration are probed in the modern developed industrial systems, Historical transformations of societies are analysed in the conditions of globalization changes.

World view, economic, political tendencies and prospects and forms of their subsequent development are analysed. Examines specific strategies of postindustrial social development and transformation of institutes of power and forms management in conditions of globalization in the modern industrialized systems.

Keywords: public transformation, industrial society, social institutes, civil system, democracy.

* * *

УДК 172.2

Ткаченко К. О.,
аспірантка, Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
ms.katerina@ukr.net

ЕТИЧНИЙ ВИМІР ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Робота присвячена дослідженню формування засад адвокатської етики, а саме концептуалізації принципів та норм, функціонуванню професії юриста та ставленню до неї та її принципів в суспільстві. Також значну частину роботи присвячено суміжній проблематиці формування юриста як кваліфікованого професіонала її моральної особистості водночас.

Проаналізовано положення основних документів, які регламентують власне обов'язки адвоката, умови його діяльності, етичні принципи, що засвідчують його відповідність професії тощо. Здійснена спроба актуалізувати застосування європейського досвіду адвокатської етики як підґрунтя становлення українського суспільства як етично свідомого.

Ключові слова: адвокатська етика, обов'язок, довіра, моральність, право, суспільство.

У наш час, завдяки технічній могутності та ефективності, людина виявляється здатною скоїти (через неухважність, некомпетентність, безвідповідальність) багато зла, внаслідок чого гинуть люди, матеріальні й духовні цінності. Зростає диспропорція між скоєним людиною і її здатністю нести моральну відповідальність. Це стає однією з передумов виникнення морально-професійних чи етичних кодексів широкого кола сучасних професій.

Саме у професійній етиці формуються системи конкретних норм і правил на основі загальнолюдської моралі, оскільки необхідно розуміти, що сама діяльність людей в усьому її різноманітті і специфічності не може не накладати відбитку і на специфіку моральної регуляції. У зв'язку з яскравою специфікою та різноманіттям професійних етичних норм особливу увагу привертає розгляд адвокатської професійної етики та моральнісних засад правової діяльності.

Сьогодні порядок та стабільність у суспільстві неможливі, принаймні, без двох складових – економічно прийнятнього стану громадян, особливо середнього класу, і поваги до законів. За словами римського оратора Цицерона, «Народ – це не будь-яке з'єднання людей, зібраних разом яким би то не було чином, а об'єднання багатьох людей, пов'язаних між собою згодою в питаннях права і спільністю інтересів» [7, с. 12]. У неправовому суспільстві, нехай навіть з процвітаючою економікою, не можна говорити про стабільність і порядок вже хоча б тому, що жоден індивід не зможе жити з упевненістю в завтрашньому дні, оскільки при

правовому свавіллі його можуть будь-якої хвилини кинути до в'язниці, відібрати майно, позбавити основних прав як людини і громадянина. У той же час, правовий порядок, правове суспільство має на увазі не лише наявність хороших і стабільних законів, не тільки їх дотримання громадянами і представниками держави, але і, в обов'язковому порядку, повагу населення до людей, які уособлюють закон – суддів, прокурорів, адвокатів, нотаріусів, співробітників органів внутрішніх справ, митниці, податкової інспекції і т.д.

Найбільша кількість контактів пересічних громадян із законом відбувається через адвокатів і, в меншій мірі, нотаріусів. Природно, дії співробітників правоохоронних органів (головне – міліції) також вельми прикметні, проте лише тоді, коли їх поведінка стає протиправною.

Інша справа – адвокати. До них звертаються за правовою допомогою, за правовим захистом. Негідна або несумлінна поведінка адвокатів завжди стає предметом обговорення між клієнтом і його друзями, родичами, товаришами по службі. Виходить, що про поганість вчинок адвоката завжди і з необхідністю дізнається досить широке коло осіб. Підривається престиж професії. Піклуючись про повагу до своєї професії, адвокати захищають інтереси усієї правової системи держави. Але для пересічних громадян престиж адвокатської діяльності легко екстраполюється на діяльність усіх «служителів Феміди», а цим, зокрема, визначається і повага до закону взагалі. Таким чином, до адвокатів слід пред'являти найвищі вимоги з точки зору дотримання професійної етики та стандартів поведінки.

Коли ми говоримо про престиж адвокатської професії, ми зовсім не маємо на увазі те, наскільки високою має бути власна внутрішня думка адвоката про його значущість і роль у суспільстві. Це, звісно, важливо, але аж ніяк не є головним. Престиж професії визначається не внутрішньою самооцінкою, а, навпаки, – оцінкою оточуючих.

Треба при цьому розуміти, що для виникнення етичних проблем в адвокатському співтоваристві є свої досить об'єктивні причини. Дуже часто ми просто маємо справу з абсолютно нормальним прагненням будь-якого професіонала, чия діяльність заснована на його індивідуальній праці, виділитися серед собі подібних, стати більш помітним. Однак, конкуренція між адвокатами не повинна відбуватися за Дарвінськими законами боротьби за виживання, коли всі засоби є допустимими. Така боротьба природна і вже через це можлива, але повинна вона проходити в рамках професійної етики.

Отже, що ж таке адвокатська етика? Який зміст цього поняття? Ми вже зверталися до цього питання на початку дипломної роботи, проте, варто дещо уточнити.

Отже, термін «етика» походить від грецького *ethos* – звичай, моральний характер. Вперше він був введений Аристотелем на позначення особливої галузі дослідження – практичної філософії, бо вона намагається відповісти на питання, що ми повинні робити. Предметом регулювання загальної етики є моральна поведінка людини взагалі, будь-якої професії, за будь-яких обставин. Предметом же адвокатської етики стає поведінка представника цієї професії, члена відповідної корпорації, переважно, в обставинах, де він діє саме як професіонал, або представляє свою